СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 38. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 16-го ЛЮТОГО 1950. — No. 38. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 16, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПАЙКУЮТЬ ВУГІЛЛЯ, ЗАМИКАЮТЬ ШКОЛИ

Олбені, Н. Й., 14 лютого. — Стейтова леґіслятура уповажнила губернатора Тамеса Е. Дюї пайкувати вугілля й інші засоби топлива й обмежити вживання електрики, газу, пари й інших продуктів, яких виріб вимагає топлива. Уповажнення ухвалено в нижчій і вищій законодавчій палаті одноголосно на 90 днів на жадання губернатора. Він ствердив, що припаси вугілля в стейті вистачають ледви на десять днів, тому треба негайного обмеження його вжитку.

Негайно після ухвалення закону губернатор наказав замкнути міські школи в Бофало, щоб заощадити вугілля для шпиталів і інших установ. Управи міст у цілому стейті почали поспішно розглядати свої припаси вугілля, щоб приноровитися до відносин на час майнерського страйку.

ПІКЕТЧИКИ ЗАМИКАЮТЬ ШАХТИ, ЯКІ ЗАКЛЮЧИЛИ КОНТРАКТИ.

Питсбурґ. — Загалом 370,000 шахтярів страйкують дальше, щоб добитися заключення контракту перед поворотом до праці. Попри страйк юнія орґанізує пікети, висилаючи людей до таких шахт, в яких майнери заключили окремий контракт з власниками й хотіли піти до праці. Пікетчики стають при входах до закопів і недопускають людей до роботи. Досі перешкоджено працю у 12 таких шахтах у західній Пенсилвенії й одній в середній частині стейту. Це вказує на напрям акції, яку веде юнія підчас переговорів з власниками копалень. При цій нагоді приходить до сутичок між пікетами й майнерами, які хочуть іти до роботи.

Перші розмови Луїса й власників копалень для заключення контракту при співучасти урядових посередників, почалися в середу. Власники твердять, що наказ Луїса, голови майнерської юнії, щоб майнери верталися до праці, не дійшов ще до майнерів і тому вони не являються в шахтах.

ЗАГАЛЬНИЙ ПРИХІД КРАЇНИ ДІЙШОВ ДО 210 БІЛЙОНІВ.

Вашингтон. — Обчислення за місяць грудень 1949 р. виказують, що загальний бизнесовий прихід країни виносив 210 білйонів долярів, тобто на два білйони менше ніж в 1948 р. Це виглядає дивним для економістів тому, що в самій рільничій продукції приходи зменшилися на 4.7 білйонів. Ці цифри подає департамент торговлі. Прихід з 1948 р., розділений на поодинокі родини, представляється так: 4,100,000 родин заробили менше ніж $1,000 річно, а 25,5000,000 родин, дістали між $1,000 і $5,000 приходу річно. Інші дістали понад цю суму. Усіх родин в З.Д.А. є 38,500,000.

СОМНЕР ПАЙК ГОЛОВОЮ КОМІСІЇ АТОМОВОЇ ЕНЕРҐІЇ.

Президент Труман остаточно звільнив Дейвида Ліліентала з головства в Комісії Атомової Енерґії, а приняв на його місце теперішнього містоголову комісії, Сомнера Пайка. Це значить, що президент не найшов ще відповідного кандидата на місце Ліліентала. Уступаючий голова висловив признання президентові за його повне розуміння атомових справ.

ДОМАГАННЯ В СЕНАТІ РЕВІЗІЇ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ.

Вашингтон. — Двопартійна більшість сенатської правничої комісії заявилася за переведення ревізії законопроєкту про допущення дальшої кількости скитальників до Америки. Проєкт переданий уже повному сенатові до розгляду з обмеженнями, які перепер сен. Пат МекКарран. Теперішній спротив виявився після того, як деякі сенатори завважали, що він містить завеликі трудноці при допитах скитальників. Сім проти шости членів комісії хочуть завернути законопроєкт до комісії і тут його ще раз переробити. Вони радять, щоб прийняти в засаді начерк, який уже перейшов у палаті репрезентантів для допущення нових 339,000 іміґрантів з европейської скитальщини до 30 червня 1951 р.

БАРУК ЗА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЕТА В О.Д.

Вашингтон. — Бернард Барук, дорадник кількох президентів, звернувся до сен. Пола Доглеса, щоб він приспішив працю над резолюцією, яка змагає до вкорочення права вета в Обєднаних Державах. Резолюція має на меті посилити значення О.Д. таким способом, що спірну справу можна передати Ґенеральній Асамблеї О.Д. для вирішення. В теперішнім випадку йдеться про створення світової поліції під контролею О.Д. всупереч вета Совєтів.

ПІДПРИЄМСТВО МАСОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ДОМІВ ЗБАНКРОТУВАЛО.

Вашингтон. — Ріконстракшен Файненс Корпорейшен, яка дає федеральні позички на доми й фабрики, почала судове поступування для відзискання гіпотечної („мортґеджової") позички, даної в 1947 р. підприємству Лустрон Корпорейшен, з Колумбус, у стейті Огайо. Воно завинило урядові $37,500,000. Уряд дав позичку для підтримання зусиль будови дешевих домів незасібними людьми. Лустрон Корпорейшен виробляє „фабриковані доми", тобто поодинокі частини домів, які треба тільки завезти на парцелю і там поставити. Від березня 1948 до січня 1950 р. вироблено у тому підприємстві 2,096 готових домів з двома спальнями і належним статком по ціні $8,000, очевидно без будівельної площі. Заки підприємство приступило до виробу домів, треба було побудувати відповідні машини коштом $15,000,000 і це мабуть було причиною банкротства.

НОВИЙ БЕЗМОТОРОВИЙ ЛІТАК МОЖЕ ОСІСТИ ДЕНЕБУДЬ.

Ню Йорк. — Повітряні Сили З.Д. оприлюднюють викінчення нового безмоторового літака, який може осісти на кожному місці без зміни в установлені приладів для поспіху. Він може примістити 20 подорожних.

МОСКВА ПОЛАМАЛА СОРОК ДОГОВОРІВ, ТВЕРДИТЬ ПРЕЗ. ТРУМАН

ДАЛЬШІ ПЕРЕГОВОРИ З СОВЄТАМИ БЕЗНАДІЙНІ

Артур Крок, вашингтонський кореспондент щоденника „Ню Йорк Таймс", під датою 14 лютого 1950 р. передає свою розмову з президентом Труманом з нагоди великих перемін, які саме переводяться у столиці після доручення виробляти водневу бомбу. Крок каже, що Труман, не зважаючи на велетенські турботи, має погідний настрій і надіється, що ліпший бік людини призведе до миру в хворому світі. Світ є хворий тому, що заломалися моральні сили серед зудару двох конкуренційних систем і серед винаходів нових родів зброї, в порівнанні з якими колишній винахід стрільного пороху виглядає як перший вогонь сірника.

Інтервю з президентом переведено в такий спосіб, що Крок предложив йому низку питань на письмі, а президент відповів на них зовсім відверто. Однаке кореспондент не наводить відповідей президента слово за словом, тільки передає їх зміст.

Про поведінку Совєтів.

На першому місці поставив Крок запит, чому один з членів президентського міністеріяльного кабінету висловився, що „Фактом є, що ми ще дальше перебуваємо в гарячій війні" — хоч президент підчас організації Обєднаних Держав у Сан Франсиско в 1945 р. заявив, що є повні вигляди на мир?

На цей запит президент дав таке пояснення:

Підчас першої зустрічі американської делеґації з російською в Потсдамі, у якій президент Труман і маршал Сталін брали участь, Сталін зажадав негайного залишення Ленд-Лізу — тобто взаємних постачань матеріялів на підставі позички, хоч саме там мала бути підписана наперед ще за Рузвелта приготована умова в цій справі. Супроти рішучої постави Сталіна Труман мусів згодитися так зробити, бо він тоді не мав ще ні свого кабінету ні штабу.

З яких сорок договорів, заключених з росіянами, тільки один був дотриманий, а це договір в Ялті в справі виповідження війни проти Японії. Президент не вірить, що інші договори будуть дотримані, хоч саме тепер є добра нагода домагатися їх дотримання. Все таки Труман надіється на добру розвязку.

Коли росіяни після заключення умов в Потсдамі заблокували торговлю між Заходом і Сходом, президент почав тратити останню надію, що можна втримати мир, передбачений у Сан Франсиско.

Потім приїхав з Москви секретар стейту Джордж Маршал цілковито розчарований, а дальше амбасадор Бедел Смит звідомив, що Москва пильно затаює перед своїм населенням всі вісті про американську допомогу для повоєнної відбудови. Це вказувало на пірвання останніх слідів доброї волі збоку росіян.

Президент сказав, що він знає про увязнення 16,000,000 народу в невільничих совєтських таборах і що росіяни живуть страхом перед вищістю чужинців.

Внутрішні справи, згадані в інтерву.

Попри закордонні справи кореспондент поставив президентові теж низку питань про внутрішні американські справи. Труман сказав, що дефіцит в бюджеті спричинений відмовою нових податків републіканською більшістю в часі його першої адміністрації і що він не підтримує політики безупинних видатків для втримування дефіциту, як це йому закидають. Труман не надіється, щоб демократи придержувалися на сто відсотків своєї плятформи, та все таки треба до цього змагати. Він не думає обмежувати громадян у їхніх змаганнях вести свої справи самостійно, одначе він хоче довести до цього, щоб кожний громадянин мав запевнену працю.

ЗАПОВІДЖЕНО ДАЛЬШЕ СПІЗНЕННЯ КОРАБЛІВ З ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ

Ню Йорк, 15. лютого. — Сьогодні повідомлено, що кораблі „Дженерал Блек" і „Дженерал Стирджіс", заповіджені з великим спізненням на п'ятницю в Ню Йорку, причалять з ще більшим опізненням. Корабель „Дженерал Блек" прибуде в суботу, 18-го лютого, до причалу при Вест 21-шій Стріті, а корабель „Дженерал Стирджіс" причалить аж в понеділок, 20-го лютого, до причалу при Вест 20-тій Стріті. На понеділок заповіджений теж приїзд корабля „Дженерал МекРей", хоча заходить можливість, що він міг би теж запізнитися. На всіх трьох кораблях приїжджає старанням ЗУАДКомітету 430 українців, з того 320 на безіменні завірення цього Комітету.

СТВОРЕНО СОЮЗ Б. ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Ню Йорк, 15 лютого. — Як уже повідомлено, в днях 11 і 12-го лютого відбувся в Ню Йорку перший краєвий з'їзд українських колишніх політичних в'язнів, що тепер перебувають на терені Америки, одною з цілей якого було обговорення формальностей, зв'язаних з претенсіями відшкодовання від Німеччини. У висліді з'їзду створено Союз Українських б. Політв'язнів, що обєднуватиме всіх колишніх українських політичних в'язнів всіх займанщин та без огляду на їх партійні переконання і приналежність. В склад першого проводу СУПВ увійшли: ген. П. Шандрук — почесний голова, д-р В. Оренчук — діючий голова, проф. М. Брунець та І. Слободян — заст. голови, М. Ільків — секретар та С. Люк — касієр. В ухвалених з'їздом резолюціях новостворений Союз УПВ вітає УПА і її політичний провід на рідних землях, шле свою подяку Американській Армії за визволення, вітає УНРаду як все-українську політичну репрезентацію та заповідає свою повну підтримку Українському Конґресовому Комітетові Америки, складовою частиною якого він себе вважає. До своїх завдань на найближчу мету СУПВ зараховує публікацію приготованого вже до друку Збірника Сучасної Мартирології України.

ТРИВОГА В ЕВРОПІ ПІД ЗНАКОМ ВОДНЕВОЇ БОМБИ

Париж, 15 лютого. В европейських політичних і дипломатичних колах, як і серед населення европейських країн тепер з великою тривогою слідкується за дальшим розвитком атомічної зброї, зокрема у зв'язку з рішенням президента Трумана в справі продукції водневої супербомби. Тривога оправдана фактом, що Европа була б цею зброєю найбільш загрожена на випадок нової війни. Загально вважається, що така непевність не зможе продовжуватися в безконечність та що в обмеженому часі мусить прийти до рішення.

ЧОРЧИЛ ПРОПОНУЄ „ЩЕ ОДНУ РОЗМОВУ" ЗІ СОВЄТАМИ „НА НАЙВИЩОМУ РІВНІ"

Единбурґ, Шотляндія, 15 лютого. Винстон Чорчил, виступаючи тут вчора в рямках передвиборчої кампанії керованої ним Консервативної партії, закликав до „ще одної" розмови зі Совєтами „на найвищому рівні", щоб остаточно порозумітись з Москвою щодо контролі атомової зброї та щодо закінчення „холодної війни". Чорчил вважає, що тільки американська сила та американський монопол таємниці засобів повного знищення помогли досі вдержати мир. Він признав, що він не має доступу до всіх таємниць британського уряду та що він теж не є „вповні поінформований" про становище Злучених Держав, але він вважає, що ще не всі засоби для вдержання миру та мирного порозуміння вичерпані. Чорчил говорив: „Я все ще не можу здержатись, щоб знову не повернути до думки про ще одну розмову зі Совєтською Росією на найвищому рівні. Бо не легко добачити як можна б справи погіршити розмовою на вершку, якщо це можливо". Як приявна на залі поверх тритисячна публіка привітала ці його слова довгими оплесками, Чорчил заявив: „Я вдячний вам за підкреслення моїх слів в цій справі, бо я не завжди помилявся". Надаючи рішального значення американському монополеві на найбільш деструктивну атомову зброю, Чорчил висловив свій жаль з приводу того, що Британія ще не має атомічної бомби. Виступ Чорчила вважається своєрідним порушенням лейбуристсько - консервативного перемир'я на закордонно-політичні теми в цій виборчій кампанії, що готово тепер висунути ці проблеми на чоло перед домашніми.

СОВЄТИ І ЧЕРВОНИЙ КИТАЙ ПІДПИСАЛИ 30-РІЧНИЙ ДОГОВІР

Москва, 15 лютого. — Сьогодні вранці тут повідомлено про підписання 30-літнього договору приязні і взаємної допомоги між Совєтським Союзом і комуністичним Китаєм, головною ціллю якого називається „недопущення до відродження японського імперіялізму та забезпечення перед нападом японських союзників", що є виразним натяком на Злучені Держави Америки. Договір теж передбачує 300,000,000 долярів совєтських кредитів для Китаю, як теж зворот Китаєві Чунгчунської залізниці і портів Дайрен та Порт Артур. Договір підписано після двомісячних переговорів, що їх вели в Москві китайська й совєтська делеґації під проводом Мао Цетунга і Сталіна. До договору долучено спільну совєтсько-китайську деклярацію з домаганням мирового договору з Японією „в якнайкоротшому часі", заявляючи рівночасно „свою відданість справі універсального миру і безпеки народів". Обидві договірні сторони прирікають собі взаємну допомогу на випадок нападу „не тільки з боку Японії, але теж з боку будь-якої іншої держави, посередньо або безпосередньо зв'язаної з Японією". Рівночасно передбачується спільне совєтсько-китайське порозуміння в усіх важливіших міжнародних справах. В договорі теж стверджується відданість обох договірних партнерів принципам Об'єднаних Націй. Договором анулюється попередній договір, підписаний в 1945 році між Совєтами і національним Китаєм.

В департаменті стейту у Вашингтоні висловлюють думку, що справжні постанови договору будуть задержані в таємниці. З поінформованих джерел відомо, що під час переговорів обмірковувано теж справу включення китайської людської маси в совєтську армію, в заміну за совєтську зброю для китайської армії. Договорові не прив'язується більшого політичного значення, бо зі захопленням Китаю комуністами він і без договору стояв до розпорядження Москви.

НАЦІСТ ПЛЯНУВАВ ЗАМАХ НА ПРЕЗИДЕНТА ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ.

Гановер, 15 лютого. — Німецька поліція повідомила про арешт бувшого льокального націстичного лідера, що плянував бомбовий замах на президента Західно-Німецької Республіки, Теодора Гойса. Заарештований зізнав, що в демократичній державі він втратив працю та можливості життя і тому хотів помститися на представникові тої держави. В'язня передано під психіятричну обсервацію.

ЮГОСЛАВІЯ ВЕРБУЄ АВСТРІЙСЬКИХ СПЕЦІЯЛІСТІВ.

Відень, 15 лютого. — Югославський уряд виявив бажання прийняти на працю за добру платню около 500 молодих австрійських інженерів і лікарів, проголошуючи це на двох віденських університетах. Докищо, не знайшлось багато охотників прийняти ці пропозиції, хоча тут є багато лікарів та інженерів, які не мають відповідного затруднення.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ УХВАЛИВ ДОВІР'Я УРЯДОВІ, ПІСЛЯ БІЙКИ НА П'ЯСТУКИ.

Рим, 15 лютого. — Італійський парлямент ухвалив вчора більшістю 314 голосів проти 189 лівих голосів заяву довір'я реорганізованому урядові премієра де Гаспері, після того, як між послами відбулася найбільша в історії італійського парляменту бійка на п'ястуки. Бійка, що тривала цілу годину, почалася після того, як один з комуністичних послів намагався вдарити премієра де Гаспері під час його промови на тему дебат щодо політики уряду, зокрема щодо недавного зудару між поліцією і демонстрантами в Модені. Кілька хвилин пізніше наступила в парляменті загальна бійка, в якій взяло участь около 100 послів. У висліді цих переконливих дебат не тільки ухвалено довір'я урядові, але й уділено першу допомогу десятьом послам з парляментарної лікарні.

СОВЄТСЬКИЙ ВИСТУП ПРОТИ ФІНЛЯНДІЇ ЗА АЛЯНДСЬКІ ОСТРОВИ.

Москва, 15 лютого.—Урядовачення „Ізвєстія" зв'язують годні знову з обвинуваченням проти Фінляндії, закидаючи їй порушення мирового договору, „змову зі західними підпалювачами війни" та посередню участь в підготовці нападу на Совєтський Союз. Свої обвинувачення „Ізвєстія" зв'язують з урядовою акцією для встановлення автономного режиму з міжнародними гарантіями на стратегічних Аляндських островах, які — згідно з мировим договором — повинні залишатися демілітаризованими. Пропозицію на встановлення автономного режиму на тих островах парлямент вже раз відкинув і уряд плянує тепер її знову відновити в дещо зміненій формі.

ВИРОК СМЕРТИ В ШПИГУНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ В ПОЛЬЩІ.

Щецін, 15 лютого. Вчора тут проголошено вирок на шістьох обвинувачених, в тому двох французьких громадян, суджених за „шпигунство". Розправа була епілогом відомої „афери Робіно", що стала причиною політичної кризи в польсько - французьких стосунках. Поляки заарештували французів в рямках загальної нагінки на чужинців, причіплюючи їм закиди шпигунства. На підставі вироку, одного поляка засуджено на кару смерти, а одного на досмертну тюрму. Французів засуджено одного на 12 а другого на 10 років ув'язнення.

ЗАХІДНА НІМЕЧЧИНА ДОПОМАГАЄ БЕРЛІНОВІ.

Берлін, 15 лютого. — Уряд Західно - Німецької Федеративної Республіки рішив вчора признати Берлінові 100,000,000 західних марок ($23,800,000) субсидії з одержаних Західною Німеччиною фондів в рямках Пляну Маршала.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate or postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОВІРИТИ НАРІКАННЯ

Недавно відбулася в місті Балтімор конференція фармерів, на якій деякі з них нарікали на робітників, що їх спровадив ЗУАДКомітет з европейської скитальщини на їхні завірення. Представник ЗУАДКомітету, д-р В. Ґалан, вияснив причини недомагань та обороняв добре імя б. скитальців, а тепер фармерських робітників у Мериленді й про те писала американська преса.

Ясно, що ЗУАДКомітетові залежить на тому, щоб американські фармери не робили злої слави українським фармерським робітникам, що до них прибувають з Европи, бо ж є ще далі добра нагода спровадити до Америки багато тисяч нових скитальців на фармерські завірення, які тепер є майже одинокими, на які можуть сюди дістатись ті, що не мають тут рідні чи знакомих, готових виставити завірення і понести получені з тим кошти. З другого боку годі вимагати, щоб наші люди, що прибули з Европи і стали фармерськими рибітниками, терпіли безпотрібно поневірку та давали себе визискувати несумлінним фармерам.

На іншому місці містимо два голоси, що їх нам надіслали наші фармерські робітники з Мериленду. Імена їх нам відомі. Їхній голос є „гірким жалем" на тих американських фармерів, що нарікають на б. українських скитальців, що в них працюють, коли на їхню думку, повинні б радше нарікати б. скитальці, а тепер робітники на фармах. Немає сумніву, що бувають теж і між американськими фармерами одиниці, що поступають з своїми робітниками несовісно. І можуть бути теж між робітниками такі, на яких фармер може справедливо нарікати. Одначе справи цеї не розв'яжемо, коли будемо надалі тільки стверджувати недомагання і нічо більше не робити. Потрібно цю справу розв'язати вже хочби з цього боку, що тепер настала дуже догідна пора для ширення доброї слави про Україну та українців. Тому так важно, щоб якраз у таку пору появлялось в американській пресі якнайбільше чогось доброго про український нарід, а з окрема про тих, що мусіли втікати з-під сталінської диктатури. Мерилендський стейт є відомий в американській історії з своєї національної та релігійної терпимости, з людяного відношення до гноблених і переслідуваних. Він близько столиці Злучених Держав і те, що в ньому діється, а особливо такі речі, що зв'язані з „Ді-Пі", знаходять відгомін в Конґресі, особливо серед тих сенаторів та конгресменів, що тільки шукають за матеріялом, який придався б їм для акції проти допущення більшого числа „Ді-Пі" до Америки.

Підносимо ці речі, щоб заставити усіх наших українців, що працюють на фармах у Мериленді, щоб вони мали усе на увазі, коли видвигають публично різні недомагання. Їх треба видвигати, але одночасно треба подавати тільки добре провірені факти і то цілістю. Той, що подає факти, може заховати своє імя і його не видасть ні ЗУАДКомітет, ні газета, але де, в кого й які діються кривди, мусить бути точно подане. Інакше не може провірити цього Мериленд Дісплейсд Персонс Комішен, яка до цього призначена, ні ЗУАДКомітет, ні навіть „Свобода". А коли „Свобода" видвигнула цю справу, то теж і сама хоче її провірити як громадянська установа, бо вважає, що розумна її полагода є в загальному інтересі.

Важливі події й переміни

Осторога проф. Алберта Айнштайна щодо виробу водневої бомби, яка могла б спричинити навіть вигублення цілого людства, дала притоку до основного передумання американського становища в цій справі. Заговорили про це в газетах різні фахівці й ствердили, що майбутні історики будуть вважати вашингтонські наради в днях 28 січня до 11 лютня за початок нової доби в американській політиці, а може і в модерній історії. Згадані наради можна назвати нарадами над водневою бомбою, яких вислідом було рішення, проголошене президентом Злучених Держав Гері Труманом, що Америка піде вперед з виробом водневої бомби. Це є перша подія в ланцюгу подій, злучених з виробом нової бомби. Само проголошення рішення матиме вплив на пристосування політики чужинних держав до політики Америки в закордонних справах. Кожен розуміє, що змагання Америки до миру не буде тепер голословним, але стоятиме під загрозою вжиття страшливого орудя, як хто поважився б нарушити мир.

Другим моментом в історії двох великих тижнів є спокійна і від нехочу висказана заява американського секретаря стейту Ачесона 8 лютого, що Америка не може вести переговори з Росією, якщо не буде мати готової сили, бо Росія не дотримує зобов'язань, коли не мусить. Американські кореспонденти, які слухали заяви Ачесона, відразу зрозуміли, в чому діло, хоч не передали її так популярно, як це зробили московські газети, які з місця зазначили, що це зміна метод у дотеперішній американській закордонній політиці.

Оприлюднення нового наставлення Америки до Кремля є одною з найважливіших заяв, які Злучені Держави склали від часу останньої війни. Департамент стейту у практиці робив не один крок, який вказував на відношення Америки до Росії, одначе таку поведінку можна було вважати за припадкову, чи доцільну тільки у спеціяльнім моменті. Коли ж американський міністер закордонних справ проголошує це як засаду, то це вказує, що між Америкою й Совєтами не можливе дальше втримування нормальних відносин. Ще більше значення має ця заява у світлі свіжих подій, які давали надію, що між Кремлем і Вашингтоном може прийти до ще одних переговорів для світової контролі атомової сили.

Третя подія, яка на перший погляд не стоїть у зв'язку з рішенням у Вашингтоні це клясичне відкриття, як виглядає льояльність громадян-комуністів до своєї держави. Це показалося на прикладі д-ра Клавса Фукса, з уродження німецького громадянина, а британського з натуралізації. Цей науковець подавав Совєтам точні інформації про розвиток атомової сили в Англії й Америці від початку виробу атомової бомби аж до останнього року не з продажности, а з комуністичної ідеї.

Досі ще не звісні всі подробиці, як він це робив і що саме зробив, бо ще не було над ним суду. Одначе з того, що сказав д-р Фукс перед анлійським поліційним судом в Лондоні в пятницю 10 лютого дізнався світ про етику, а радше про брак етичних засад, яким руководяться комуністи науковці супроти своїх країн. Фукс сказав, що його ум поділений на дві комірки і одна комірка працює окремо від одної. В одній є льояльність для світового комунізму, зосередженого в Москві; в другій є відношення супроти нації чи країни, в якій він живе. Як довго він був переконаний, що Москва працює для добра людства, так довго він вважав своїм обовязком доносити все Москві й ошукувати свою країну. Так робив Фукс упродовж сьоми років, доки не заплутався і не знав, де є правда, а де неправда і де є зло, а де є добро.

Коли оця сповідь Фукса дійшла до відома влади безпеченства, урядовці не знали, що з таким чоловіком зробити. Це вже лежить поза правною сферою держави і належить до засад всесвітньої етики чи моралі. Тому, що це відкриття вказує на незрозумілу для пересічної людини філософію науковця, який вірить Москві без застереження, воно матиме велитенські наслідки на поведінку державного уряду супроти зрадників країни, які виставляють на небезпеку загибелі не тільки націю, але й ціле людство.

Оці три головні події з останніх тижнів треба ще доповнити додатковими меншими подіями. До них належать: зміна відношення Конґресу до Південної Кореї, для якої ухвалено грошеву підтримку, хоч перед 20 днями була переведена ухвала в палаті репрезентантів, щоб туди допомоги не посилати; те саме було з допомогою для Формози і негайна ухвала в тих справах в сенаті без дискусії, щоб передати їх до підпису президента. Ухвала в Експортово-Імпортовім Банку дати стомільйонову позичку для Індонезії кориниться теж у зміні американської політики, а на цій підставі можна передбачувати дальші події, які будуть самозрозумілі у світлі заяви Ачесона й у світлі признання д-ра Фукса про „дві комірки" в мозку комуніста. Найновіші вияви зміненої політики можна буде завважати підчас дебат над новим призначенням грошей на Плян Маршала.

СХІД І ЗАХІД

У статті: „Українські евразійці" („Свобода" з 20 січня ц. р., ч. 15) натякає проф. Микола Чубатий на статтю якогось українського єдинонеділимця з-поміж свіжої нашої еміґрації з терену УССР до 1939 р., поміщену в скитальських „Українських Вістях" (ч. 99, 1949). Перший уривок, цитований проф. Чубатим, про видання українцями „Енциклопедії Сходу", наводить нас на думку, що автор статті в У. В. був на доповіді одного з наших істориків, проф. Б. К., влаштованій з ініціятиви Генерального Секретаря Централі Наукового Товариства ім. Шевченка в Мюнхені, але перекрутив на свій лад інтенцію доповіді про потребу зладженої українськими дослідниками „Енциклопедії Сходу" в одній з світових мов, отже в першу міру в англійській, для інформації Заходу. Така ідея зродилася в наших дослідників на скитальщині тому, що Захід знає Схід тільки на основі російських інформацій, які представляють Заходові Схід як культурну цілість, у тому українців — як це й професор Чубатий наводить в цитатах з писань російських евразійців — як тісно невідлучно звязаних з росіянами. І автор статті в „Українських Вістях" — як видно з наведених цитатів — приняв концепцію російських евразійців. Інтенцією ж Генерального Секретаря НТШ було, навпаки, підкреслити в загальній „Енциклопедії Сходу" національну й культурну відрубність українців від росіян та боротьбу України проти Москви за свою державну незалежність від Переяславської угоди до теперішнього часу.

Українська культура витворилася на перехресті культурних впливів Сходу й Заходу. В ранньому середньовіччі підпали українські словяни під вплив східної византійської культури, що тоді в багатьох ділянках переважала західню латинську, і щойно коли наприкінці середньовіччя ця культура і її вплив на Україну почали занепадати, Україна почала черпати з Заходу, де саме почався культурний ренесанс. Москва ж черпала спершу свою культуру з України в добі византійських впливів, а згодом впала в орбіту азійських монгольських впливів. І ці відмінні культурні впливи витиснули свою клейно на відмінному характері обох народів, про що вже писав наш старий Кирилометодіївець історик Микола Костомарів. Але геополітична цілість східного европейського низу не дозволила досі українцям відокремитися від Москви політично. І тут ціла трагедія України, що починаючи від заводу Богдана Хмельницького на шведськім королі Карлі Ґуставі, що за обіцяну йому польською шляхтою польську корону велів нашому гетьманові вивести своїх козаків із західньо-українських земель, по сьогодні Захід не йде назустріч українським національно-державним змаганням. У часі Великого зриву українських визвольних змагань Захід підпирав проти Української Народньої Республіки то царського генерала єдино-неділимця Денікина, то Польщу (армія ген. Галлєра). Тимто — як згадував покійний генерал армії УНР Всеволод Петрів — з досадою йому відповів на його заяву, що Україна повинна триматися Заходу, колишній член Центральної Ради П. Христюк „що Захід не розуміє України", коли в добу Шумського старався наклонити генерала до повороту на Україну.

Після Другої Світової Війни Захід віддав Україну на поталу Москві, а її окраїни на захід від лінії Курзона Польщі. Тимто пекучим завданням наших політичних організацій на скитальщині повинно бути не відречення від принятого першим урядом відродженої української держави національно-державного жовто-блакитного прапору, тільки старатися переконати Захід про кривду заподіяну українцям залишенням України в складі СССР та поведенням т. зв. лінії Курзона, на яку радо погодився Сталін, відступаючи від царських позицій у 1914 р., тому, що ця лінія перерізала колибу українського націоналізму — Західню Україну, звернула УПА до боротьби з поляками і тим самим не дійшло до повної підпільної українсько-польської співпраці проти Москви. Слід переконати захід, що на Україні кожна пядь землі зрошена кровю героїв у минулому і в сьогочасному і тим то не можна обтинати України лініями американських стейтів. Тимто з радістю слід повитати пропаганду серед американських і канадійських українців за відзискання Закерзоння для України, яку веде видаваний уроженцем Лемківщини, письменником Юлія-

(Докінчення на стор. 4-тій)

Нещастя світу—умові недуги

Умові недуги, це нещастя світу, яке можна хіба прирівняти до смертельної небезпеки, яку приносить з собою зброя придумана для масового винищення людства. Таке заявив представник найважливішої світової організації, тобто Обєднаних Держав, ген. Карлос П. Ромульо, президент Генеральної Асамблеї О. Д. Сказав він це при відкритті Крідемор Інституту для Психологічних Студій у Квінс Виледж, під Ню Йорком, де мають захист 5,000 умово недужих осіб. З огляду на актуальність порушеної ним справи варта зазнайомитися хоч зі змістом його промови.

„Хоча умові недуги не видають оголомшуючого реву, ані не насувають на нас смертоносних хмар, то вони своїм підступним діянням рік-у-рік причиняються до винищення людства в далеко більших розмірах ніж це зробила атомова бомба, скинена на Гірошіму, в Японії. Жертви умових недуг мають очі, одначе не бачать; мають уха, одначе не чують; вони фізично є між нами, одначе вони самі про це не знають" — говорив ген. Ромульо.

Умові недуги знані в кожній країні світу. Вони поширилися до великих розмірів унаслідок обох останніх воєн. Ні одна країна не має засобів, щоб поборювати або відповідно лікувати умові недуги.

Найліпше ще стоять під цим оглядом Злучені Держави, одначе й тут недостає 50 відсотків вправлених лікарів-психіятрів. Між 30 мільйонами шкільних дітей біля три мільйони терплять від поважних чуттєвих потрясень. Їх нема кому лікувати. Безумовно гірше стоїть справа в Індії, де на 350 мільйонів населення є тільки 80 психіятрів, а в Китаю на 450 мільйонів населення є їх усього десять.

Це вказує на нещастя, яке може повстати після нападу атомової бомби. Бо що сталось би з людством, якщо б несподівано треба було примістити по шпиталях всіх людей, поражених атомовою бомбою? Тоді щодруге ліжко в шпиталях було б зайняте жертвами такого нападу, кожна десята новонароджена дитина вимагала б шпитального лікування. Тоді треба б будувати загалом цілі шпитальні оселі, бо цілі народи були б виставлені на нервове потрясення і не було б родини, якої члени не мусіли б бути приміщені в шпиталі чи в санаторії цілі місяці, роки а то й до смерти.

Щойно тоді людство почало б кричати до дипломатів і науковців, щоб щось зробити для виключення такого нещастя, а парляменти всіх країн зїздились би для нарад, що зробити з жертвами, які вже потерпіли від вибуху.

Оце є короткий зміст думок людини, яка є в курсі подій, що віщують невідоме лихо.

18)

Жученко сяв. Після покріпливого сну і купелі, а потім доброї закуски, він чувся знову свіжий. Тільки суха шкіра на присохлих лицях і глибше, як звичайно, осаджені очі нагадували про велике фізичне і духове зусилля.

— Ганка певне десь зараз прийде, — говорив Селецькому Жученко, запрошуючи його сісти. — Ну, але я таки свого досяг! Все було простіше, ніж я міг сподіватися!

Інженер приступив до важкої шафи в кутку робітні і, відчинивши її, виняв обережно пробівку, вкладену у дві продіравлені дощинки, та говорив далі:

— Властиво, бензина такої сили ще зовсім непридатна практично, так довго, поки не будуть винайдені нові відповідні мотори. Покищо мою бензину можна буде вживати до моторів тільки в розрідженому звичайною бензиною виді, десь не більше 12-15%. Гази, витворені з такої мішанини, вистачають, щоб теперішні мотори порушати з силою, яка межує з їх крайною видержністю.

— Ви маєте мільйони в руках, дорогий інженере! Не дивуюсь, що стільки вже було спроб видерти вам ваш винахід!

Жученко засміявся:

— Тепер я не такий наївний, як перше. Усе добре бережене.

— А формули? — спитав Селецький. — Чи ж не можуть вам їх у якийсь спосіб викрасти?

— Ні, неможливе. Навіть, якби вони й попали в чужі руки, користі з них не буде. Я їх записав шифром, відомим тільки мені одному. Для кожної іншої особи — це математичний ребус без ніякого глузду, просто — збіг випадкових цифер. Ніщо в світі не зможе мені видерти мого винаходу, так довго, доки я сам не буду вважати потрібним його використати!

— Бачу, що ви чудово все зорганізували. Але, — Селецький поглянув на годинник, — де ж наша Ганка. Вже давно по пів до сьомої.

Жученко підняв руку і поглянув і собі на годинника.

— Стривайте, зараз подзвоню до неї, може помилилася щодо години.

Він підступив до телефону і подзвонив. Але ніхто не відзивався.

— Певне зайшла подорозі до когось із знайомих і її затримали — потішав і себе, і Селецького Жученко. — Хоч дивно, вона не звикла спізнятися, а ще й нині!

Минуло ще пів години, Селецький почав нервуватися не менше як Жученко. Вкінці Селецький витягнув годинника.

— Мушу вже йти, маю побачення з деким. Все одно, як Ганка прийде, прийдете до готелю Жоржа. Я буду напевне дома, подзвоните або пішлете хлопця з ресторану...

Жученко обіцяв обов'язково прийти і, відпровадивши Селецького до хвіртки та постоявши на ній якийсь час, повернувся вичікувати Ганки.

Так ждав годинами, дзвонив ще кілька разів, але без успіху. Доходила одинадцята вночі, а Ганки дома ще не було. Подзвонив до Селецького — він теж нічого не знав.

Виснажений попередньою працею, Жученко у фотелі так і заснув. Прокинувся щойно вранці, і зараз зняв слухавку та получився з нумером Ганки.

Знов нікого!

Злий, понервований, Жученко сів голитися, кілька разів затявся і довго стримував кров. Діждавшись години восьмої, подзвонив до бюра, де працювала Ганка. Теж її там ще не було.

Надолині почувся дзвінок. Жученко виглянув через вікно; При хвіртці стояв поштар. Жученко збіг надолину і сам відібрав листа, висланого експресом.

З цікавістю розірвав коперту і витягнув листок паперу, записаний машиновим письмом. Поглянув на коперту, але надавця не було. Здивований почав читати:

„Інженере Жученко!

Ми знаємо, що ви маєте винахід і що ви вже довели свої досліди до кінця. пропонуємо вам таке:

Сьогодні, себто в суботу, ви візьмене в течку свою пробівку з бензиною і докладно списані формули складу вашої бензини та передасте течку в годині 6-тій увечорі мужчині, який сам до вас приступить на Високому Замку, обіч печери з левами.

В заміну за отриману течку випустимо на другий день панну Ганну Вишницьку. Коли б ви течки на означений час не принесли або пробували повідомити поліцію, або ж нас ошукати в будьякий спосіб, панна Вишницька буде вбита".

Жученко стояв, як поражений громом, безвільно обертаючи в руках листа. Поштар уже відійшов кілька кроків, і тепер, озирнувшись, пристав, бачучи, що лист, який він приніс, приголомшив інженера. Жученко, зустрівшися з його очима, наче пригадав собі щось і, засунувши листа в кишеню, кинувся бігти додому.

В першій хвилині був зовсім ошелемшений, не знав що почати. Почував, як росипаються його змисли, як затрачують між собою зв'язок, як, не зважаючи на всю напругу волі, він не годен змусити свій ум мислити логічно. Він кілька разів потряс головою, наче б хотів знову порушити механізм годинника, який перестав іти. Десь далеко над'їхав трамвай, на закруті озвався дзвінок. Жученко заслухався в його звук. Цей короткий момент відвернення уваги від того, що його потрясло, привернув йому в одну мить рівновагу. Коли він повернувся назад до попередніх своїх думок, до всієї дійсности, що її пізнав перед кількома хвилинами, все видалося йому іншим. — „Треба спокійно, — сказав він сам собі майже вголос, — треба подумати, зробити все можливе і, найважніше, не зробити якоїсь дурниці спохвату".

(Дальше буде).

Проф. М. Міллер

ПЕРЕЩЕПИНСЬКИЙ СКАРБ

2)

Золотих речей було в кілька разів більше, в тому: 2 вази, коло 2 кг. вагою кожна, овальна миска, 11 більших келехів, прикрашених карбованим орнаментом, золотим дротом, перлами та самоцвітним камінням. Велика кругла ложка — човба, ріг до вина, меч коло 1 метра завдовшки, з пихвами вкритими золотими платівками, прикрашеними емалією та кольоровим склом. Золота дута фігура лева, що правив очевидно навершком якогось візантійського легіону. 2 бранзолети з камінням, 2 каблучки, нашийна гривна. 10 великих пряжок до пасів, одна коло 500 гр. вагою, 2 перстеня з камінням, 2 перстеня з монограмами, 2 бранзолети, з яких один в формі ланцюга, нашийна гривна, саджена камінням — ізмарагдом. Далі йде велика сила дрібних прикрас — платівки, бляшки, оздоблені самоцвітним камінням та кольоровим склом, застебки, концівки від уборів на кінські узди. 210 більших квадратових бляшок з дірочками для нашивання на одяг, прикраси в формі півкуль, 5 застебок з камінням, і т. д. Наприкінці — 43 золотих монети візантійських імператорів, від 602 до 668 р.

В наслідок яких подій створився той скарб, яким чином в його складі опинилися такі ріжноманітні речі, як церковне службове начиння, зброя, прикраси, розкішні речі, святочного призначення та золоті гроші, і ті речі належать до ріжних часів, від 4-го і аж до 7-го ст. включно. Такі скарби уявляли собою здобич варварів, що вони її діставали підчас наскоків на византийські міста, що не мали вже сили боронитись і відкуплялися своїм добром.

Перещепинський скарб свідчить про те, як десь наприкінці 7-го, або напочатку 8-го ст., якісь варварські племена, що жили на той час в басейні Середнього Дніпра, зробили напад на східні краї византійської держави, над устям Дунаю, та обложили місто Томі. Міщани не мали сил боронитися і мусіли відкупитись від напасників. Вони зібрали по церквах та по багатших людях, все дорогоцінне начиння, і віддали те все на відкуп варварам, те ж саме було зроблене очевидно й низкою інших міст. Напасники відійшли з здобичею до дому. Підчас якоїсь страшної небезпеки, вони поспішно закопали ті цінності у пісок, а в наступних подіях — всі загинули, хіба може якусь невелику частку їх було загнано світ за-очі. Тереном опанували нові племена, котрі про той скарб вже нічого не знали. Так він і пролежав у піску на схованці понад 1000 років. Вітер розвіяв пісок, творив нові видми та пересував з місця на місце кучугури. Так помалу скарб опинився біля самої поверхні, де його й видовбали киями пастушки.

За яку ж то трагедію говорить той скарб, хто то ходив походом на Візантію, а повернувши додому, і сам загинув. І які то нові племена посіли басейн річки Ворскли на початку 8-го ст. Деякі старі дослідники гадали, що скарб був залишений аварськими або слов'янськими ватагами, що ходили грабувати візантійські міста. Але ця гіпотеза малоймовірна, бо аварів ніхто не нищив на цьому місці, а слов'яни, як ствердилися тут, то й живуть безперервно аж до нашого часу. Між тим візантійські письменники згадують про грабіжницькі напади на візантійські міста, і то саме в 8--му ст., ще одного народу, — антів. І в останні часи в басейні Ворскли знаходили все більш та більш ріжних пам'яток антівської або Північно-Кавказької культури. Ці пам'ятки, в вигляді залишків городищ, селищ, керамічних виробів та окремих речей, майже безперервною смугою протягаються від Дніпра аж до Горішнього Дону. Анти або алани, нарід Іранського походження, відомий пізніше в нашому літопису під назвою ясів. Найбільш спорідненими з ними, хоч і віддаленими їхніми потомками, уявляються нинішні осетини на Північному Кавказі. Давні алани жили по всьому Надчорноморському степу, і аж до Каспійського моря. Великим переселенням народів, їх було збито з Надозів'я і перерізано напополам. Частина їх разом з готами, тікаючи від гунів, загналася аж у Західну Европу. Південна частина кинулася тікати на Кавказ, де й оселилися на неприступних горах де і зараз живуть її потомки. Північна частина антівських племен подалась на північ, до лісостепової смуги, де й осіла цілим ланцюгом поселень, від р. Бога і аж до Дона. З пересуванням та розповсюдженням словянських племен на південний схід, анти-алани потому злилися з ними і таким чином увійшли в склад українського народу. Про боротьбу слов'ян з антами, сповіщають візантійські письменники. Ми не знаємо точно, коли почався наступ слов'ян та їхня займанщина басейну р. Ворскли. Але далі на схід, понад Доном, рештки антів-ясів трималися довший час. Наш літопис, під роком 1116 сповіщає про князя Ярополка, сина Мономаха, що він „Ходи на половечьскую землю, к ріці зовомій Дон, і ту взя в полон мног і 3 городи взя... і приведе з собою Яси, і жену полони Ясиню". Але пізніше на Україні, як і на Дону, про антів-ясів зникає і згадка, залишившися хіба в назвах найбільших рік: Дунай, Дністер, Дніпро та Дон, всі мають в своїх назвах слово „Дон", що значить по осетинському — ріка. І нині в Осетії всі більші ріки мають назви з частиною „Дон": Гізельдон, Прдон і т. д.

Отже можна думати, що десь напочатку 8-го ст., українські слов'янські племена, посуваючись на південь понад лівим боком Дніпра, дійшли до басейну річки Орелі, і тут наглим нападом розбили та знищили антів. Від того часу й залишився Перещепинський скарб.

Скарб цей уявляється одним з дорогоцінних в світі, не тільки своєю матеріяльною та мистецькою, але й історичною цінністю. Перелік його складу, невеличкий аматорський текст та фото видатніших речей було надруковано після його знахідки. Але наукової обрібки скарбу в цілому, як і його окремих річей, з історично-мистецькою аналізою та відповідними висновками, в світлі сучасного наукового знання та методи, — не було зроблено й досі. Скарб, як і всі українські археологічні та історичні пам'ятки світового значіння, було відвезено до Петербургу, де він переховується і зараз мертвим капіталом. Але надійде час, що він повернеться додому, і тоді українські учені зможуть вивчити його в натурі, а не з фото, та виявити повністю його науково-історичне значіння.

Кінець.

Голоси Читачів

Чи слушно фармері Мериланду домагаються загострення переселенчого закону?

Посмак гіркого жалю викликала стаття-звіт з нарад фармерів Мериленду, що відбулися дня 28 січня ц. р. в Аннаполіс. Фармері невдоволені, стейтові власті невдоволені, ЗУАДК — очевидно невдоволений, а тільки ніхто не запитається і нігде нема згадки чи фармерські робітники вдоволені, а це чи не найважніще питання. Здавалося б, що повинні бути вдоволені, бо як каже директор фармерського бюра, що нового іміґранта не висилається на фарму, якщо не має повного запевнення, що він матиме відповідну винагороду та мешкання. Та що воно так не є, це можемо ствердити ми, робітники на фармах Мериленду. І коли декотрі втікають з фарм до міста, то це не діється без причини. І саме збагнути ту причину, провірити її, інтервеніювати де треба та вкінці часами і запобігти самоволі невідповідальних одиниць, повинно було бути дальшою працею ЗУАДК-у тут в Америці.

Твердження ЗУАДК-у, що його обовязком було тільки спровадити скитальців, як показує досвід, себе ніяк не виправдує. А що таке, а не інакше було становище ЗУАДК-у, це відоме і наглядне з численних листів, які і досі є в посіданні фармерських робітників. Коли зверталися з проханням провірки їхнього незавидного стану — ЗУАДК відповідав: це не наше діло — давайте собі раду як вмієте.

Відчуваючи, що над ними вже скінчилася всяка опіка — радили собі як вміли. Найчастіше покидали фарму, часами за згодою, а часами і проти згоди фармера чи інших місцевих чинників.

Запрошення д-ра Ґалана на зібрання фармерів в Аннаполіс потверджує ось це наше твердження. Ми віримо, що в д-ра Ґалана була добра воля оборонити новоприбулих перед закидами з боку фармерів та стейтових властей. Але не знаємо, чи д-р Ґалан мав під рукою потрібну скількість провірених фактів, якими міг би легко скинути обвинувачення з нас, фармерів-робітників та приписати вину теж і фармерам.

Наша пословиця каже: „як стати на юшку — стати на петрушку". Уважаємо, що з першим транспортом, а докладніше з першим одержаним листом зі скаргою, повинна була бути створена комісія, скажім з двох людей, обов'язком яких було б змісця провірювати скарги висланих на фарми робітників з одного боку, та фармерів з другого. Ми думаємо, що ще навіть сьогодні така комісія є доцільна. Вислід праці такої комісії дав би д-рові Ґаланові підостатком матеріялу на оборону фармерських робітників, нових іміґрантів. Стейтові власті напевно не знають про численні надужиття фармерів відносно нових іміґрантів, бо їхніх скарг не поміщується в американських часописах. Та декілька разячих фактів могли б переконати і їх. Ось приміром, чи відомим є ЗУАДКомітетові, що за тиждень праці дістає чоловік $6 і просить священика нікому про це не говорити, бо він не хоче шкодити у спровадженні решти скитальців з Европи. Правда, це людина з громадським наставленням, використана фармером.

Таких і тим подібних фактів багато. Тільки одиниці з виробленим моральним почуттям відповідальности за долю решти, поставили самі собі вимогу видержати на фармі — бодай хоч один рік. Ніхто не сказав їм ні в Европі ні в Америці, при переході на фарми, що вони мають обов'язок бути на фармі один рік. В загальному принята засада „в Америці люди свобідні і можуть працювати де їм вигідніше і корисніше". Якщо так, то чому фармері роблять з того приводу закид? Та і ці справи можна було відповідно унормувати. Канадійська комісія набираючи людей на роботи при цукрових буряках, з місця давала підписати кожному дорослому членові родини зобов'язання на певний протяг часу. Думаю, що там ця квестія не вимагає сьогодні ніяких додаткових вияснень, а виїмки всюди допускаємі і можливі. Очевидно, що і з фармером треба було договоритися. Бо так само, як в Німеччині були „бавери" людяні і нелюдяні, так само є тут. У людяних — вирозумілих фармерів новоприбулі почуваються добре і праці не кидають. Від нелюдяних, бажаючих тільки використати — тікають.

Відома річ, що праця на фармах, це одна з найтяжчих. Відомо теж, що вона найгірше платна. Здаємо собі з цього справу, що з браку досвіду у способі ведення фарм і праці на фармі, ми не можемо домагатися відразу платень, які дістають американські робітники, дарма, що дуже часто виконуємо ту саму роботу. Але якесь мунімум — мусіло бути усталене. Директор фармерського бюра твердить, що найменша платня робітника на фармі виносить від 20—25 долярів тижнево. На це твердження декілька фактів. Передовсім в подавляючій більшості, то це платня для подружжя, а тоді це не 20—25 долярів, а 10—12.50 дол., а при цім звичайно, не дістають вони ніяких натуралій. А дальші факти. Мені відомо, що подружжя діставало $50 в місяць і дуже підлий харч. Один з моїх знайомих, що вправді дістає місячно $100 за дуже тяжку працю, але за 10 місяців цеї тяжкої праці він мав усього 5 днів вільного.

Мені відомо про два випадки запалення легенів, з чого один по словам лікаря „з надто тяжкої праці і недоживлення". Мені відомо, що один фармер затруднює ученицю-доньку фармерського робітника при годованні телят і за це платить $3 на тиждень. Учениця мусіла вставати рано в год. 4. Мені відомо факт, що син малолітний помагав доїти корови, але за це не діставав ні ложки молока.

Це тільки декілька фактів, що були, а скільки ще сьогодня можна призбирати. Ось недавно читали ми про новоприбулих на фармах бавовняних. Чи ті люди можуть бути вдячними за використовування їх фармерами.

Накінці про ще одну болячку. Чуємо, зглядно читаємо у статті, що фармери видали на нас сотки, а то і тисячі долярів. Сміємо запитатися: коли, де і кому? Нам про це нічого не відомо. Натомість відомо нам, що ми, втікаючи перед червоним сатаною, втратили все. Наші маєтки, наші старечі забезпечення, наші ощадности, а найважніше наше здоров'я. Втратили ми це все, щоби ширити у світі правду про советський рай. Ту правду принесли ми теж до Америки, але за це не жадаємо ніякої вдячности, хочемо тільки праці і спокою для наших досить надшарпаних нервів.

С. Щ.,
один з фармерських робітників.

Фармері Мериленду проти нових іміґрантів з Европи

Щодо статті в „Свободі" (з 31 січня 1950) хочу, як один з фармерських робітників, що вже 6 місяців працює на фармі, сказати і своє слово.

Стара наша приповідка каже, що „Ніхто не втікає від колача, лиш від бича". Таке саме є власне на фармах Меріленду.

Зовсім не відповідає правді, що пересічна тижнева платня робітника на фармі виносить від20 до 25 долярів і деякі харчі. Лиш дуже нечисленні заробляють по $20 тижнево, звичайно від 12 до 18 долярів (один навіть $6). Щодо харчових додатків, то все залежить від фармера. Ніхто з працівників не знає, що властиво йому належиться; на одній фармі платять за молоко, на другій ні; на одній дістає робітник яйця, на другій ні. Час праці є різний, нераз від 5 год. ранку до 9 год. вечер, з перервами на обід і снідання. Наші люди обходять коров і доять їх, отже така сама праця в неділі, як і в будні. Рано по видоєнні коров в 8 год. виїзд в поле, робота трактором, це не орка волами чи кіньми, а в 11 год. треба вертати, щоб нагодувати корови й видоїти, потім обід, а пополудні знова в поле. Вечером вечірний обхід худоби і доєння, і так до 9 год. Чи кождий в силі це витримати? На більших фармах, де є більше робітників, час праці виносить не менше, як 70 годин тижнево. До того жінки наших робітників мусять рівнож працювати чи яко доярки чи домашні помічниці і дістають від 5 до 8 долярів тижнево і

(Докінчення на стор. 4-тій).

СХІД І ЗАХІД

(Докінчення зі стор. 2-гої).

ном Тарновичем - Бескидом, у Торонті в Канаді часопис „Лемківщина - Закерзоння". Приємно вражають й заяви на Четвертому Конгресі Американських Українців, що американські українці не забувають Лемківщини й старатимуться про її визволення.

Але, що б переконати західній політичний світ про важливість України в поборенні большевицької загрози для культури заходу, слід українським політичним організаціям розпочати акцію обеднання з політичними організаціями народів, поневолених Москвою, за винятком тих, що зазіхають на українські землі. Обеднання українців з національними представництвами південно-західніх слов'янських народів для спільної акції є пекучою вимогою часу, коли західні держави лякаються розквіту неонаціоналізму в Німеччині, про що інформує читачів „Свободи" стаття М. В. Дольницького „Німеччина зростає в силу" (ч. 14, з 13-го січня ц. р.). Саме для Франції більшу користь як окупація Сарщини, що підбурює німців проти неї, принесла б слов'янська федерація, сперта на Югославію дрібних слов'янських народів, від болгарів по лужицьких сербів. Ця федерація була б помічною Україні в поборюванні її західних агресорів, поляків, мадярів і румунів з огляду на незадовільне досі обосторонне державне розмежування поміж чехами й поляками, словаками й поляками, словаками й мадярами, сербами й мадярами та болгарами й румунами. Спираючись на союз з цією федерацією українці уввійшли б у союз з народами, поневоленими безпосередньо Москвою від Фінляндії по Кавказ. Переведення цього в діло і знайдення для цього прихильників серед провідних політиків англосаського світу — повинна бути пекучим завданням українських політичних організацій, що змагають очолювати український національно - державний визвольний рух, бо в тому лежить місія України у вирішенні перемоги демократичного заходу над Сталіном.

Никон Немирон.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

На допомогу скитальцям.

„Український Золотий Хрест", відділ 14-тий в Дітройті перевів збірку на висилку різдвяних пачок для перебуваючих в Европі скитальців.

Треба признати, що українське жіноцтво під цю пору працює з повною посвятою, щоб в кожному випадку прийти з поміччю тим найбільш потребуючим, чи то на американській землі, чи за океаном. Українська жінка вповні є свідома того, що в цей час найбільш пекучою проблемою є помогти тим, яких доля викинула з рідних земель та приневолила жити серед невідрадних обставин в переселенчих таборах Німеччини. Жіноцтво зорганізоване в Українському Золотому Хресті, не жаліє своїх трудів і часу, допомагаючи у всіх громадських справах, працюючи скромно, в згоді та єдности, не ждучи похвал та лаврових вінців, бо має на меті тільки добро загальної справи.

Дня 23 листопада „Український Золотий Хрест", відділ 14. перевівши збірку, вислав для скитальців до Европи 5 пачок.

Жертви зложили: В. Семеген $5; по $2: Т. Винничук, І. Столяр, С. Левкут, П. Масляк; по $1: В. Пастернак, А. Градовський, В. Лишак, В. Колодій, Ф. П. Гузіль, М. Прокіпчук, М. Кінащук, Д. Т. Лазар, С. Костюк, І. Бойко, А. Дутка. — Разом $24.

Крім того з каси „Українського Золотого Хреста", від. 14. виплачено на цю висилку $35.

Укр. Золотий Хрест", відділ 14. складає всім жертводавцям щиру подяку за їхню допомогу в цій висилці.

О. Л.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Коляда на допомогу переселенчій акції.

Зложили по $5: П. Чучман, С. Гнатківський, В. Сірик, М. Мельничук, С. Сіґел, Ю.Варшона, В. Туман; І. Левкович $4; по $3: Г. Бабак, М. Пудлик, Н. Бистрицький, М. Семківна, П. Стадник, Я. Кравчук, В. Михалюк, В. Папура; по $2.50: В. Остапюк, М. Кривулич, Т. Гапяк; по $2: Й. Федишин, М. Кожух, Ю .Кожух, Т. Пушкар, І. Дух, В. Лемішка, І. Пилипів, Е. Мурий, П. Цюпка, Т. Сюрко, Н. Зюбровський, Т. Банах, Я. Римар, В. Труфим, Д. Головацький, Р. Завадович, А. Ґнип, Г. Іваненків, А. Негрибецький, О. Пристай, Г. Медвідь, Т. Антонович, В. Левицький, І. Скопляк, Я. Мудрий, М. Сайсик, Е. Бішко, С. Лоніцький, С. Комарянський, М. Маславський, І. Челюшняк, Л. Добрянський, Й. Вдовичин, В. Орищин, О. Захарків, І. Желячко, В. Петришин, Ю. Грицай, Д. Олійник, М. Прошук, Т. Михаськів; по $1.50: П. Мажак, І. Шевчик; по $1: М. Мирош, В. Кравс, К. Ференц, А. Квас, С. Оприско, Б. Бойчук, П. Янів, С. Бебік, А. Долотаренко, Т. Лаба, Н. Ковалюк, П. Петрушевський, І. Дитюк, С. Цюпка, Т. Шижек, С. Барбато, М. Мелешко, М. Сергій, Т. Кокораз, В. Боднар, М. Крушина, А. Руцка, Пеберсон, М. Мокрій, Т. Чучман, К. Дугай, Й. Йозисайтус, Т. Ґеціув, Ю. Єх. А. Римор, С. Яремишин, В. Яковенко, М. Могила, Я. Варшона, Б. Губка, М. Семенишин, П. Войціховський, А. Вітковська, А. Зоставтас, В. Вовнянка, К. Петриця, А. Гарбозівський, П. Дворянин, А. Михальчишин, О. Базарницький, І. Макаровський, М. Тарнавський, А. Косінський, Й. Базарницький, В. Мельничук.

Коляди зібрано $205.50. Гроші вцілости вислано до ЗУАД Комітету в Филаделфії.

Т. Сюрко.

ФАРМЕРИ МЕРІЛЕНДУ ПРОТИ НОВИХ ІМІҐРАНТІВ З ЕВРОПИ.

(Докінчення зі стор. 3-тої)

більше нічо! Це за 5 до 10 годин праці кожного дня, отже й в неділі.

Фармери не докладають грошей на Ді Пі. Дорогу від порту до міста Балтимор заплатив ЗУАДК; хіба рахує собі фармер за доїзд до фарми, пару миль своїм троком. Але чи інших робітників-американців так само не мусить привозити? Чи ця дорога мала б коштувати грубі тисячі на витрату котрих жалуються фармери? Перші місяці працював я по 10 годин денно, також в неділі, побираючи $15 тижнево, коли мурини при тій самій праці діставали по $30.

Коли комусь залежить, щоби ту утечу з фарм припинити, то в першій мірі треба утворити організацію фармерських робітників, котра договорилася б з представником фармерів щодо плати, депутатів та часу праці. На жаль фармери навіть не хотіли згодитися на вечірні курси англійської мови, бо як сказав їх речник, „фармери не раді тому, що їх робітники будуть часто сходитися".

Ми, робітники на фармах, були б дуже вдячні д-рові Ґаланові, колиб він взявся до організації, українських фармерських робітників в Меріленді.

К.,

один з робітників на фармі в Меріленді.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

IRONDEQUOIT, N. Y. — Annual meeting of the Taras Shevchenko Society, Branch 289, will be held Sunday, February 19, at 2:30 P. M. at the Ukrainian Hall on Goodman. Election of Officers will take place for the year 1950. Delegate to the convention of UNA will also be elected. All members are asked to be present as there are very important matters to be discussed. Program for the summer months will be presented to the members. — S. Howlowka, Pres.; J. Yanus, Treas.; W. B. Hussar, Sec'y.

РАНКІН, ПА. — Бр. св. Григорія, від. 24, подає до відома своїм членам, що звичайні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 2. пополудні, в домі під ч. 307 N. Holland St. Проситься прийти на час. Хто ще не вписав своїх дітей до Союзу, хай зробить це тепер. Хто ще не дав на пресовий фонд Свободи, то просимо принести на ці збори. На річних зборах вибрано такий уряд на 1950 рік: Анна Круль, предс.; Анна Кушнір, кас.; Н. Щур, секр. На цих зборах буде вибір делеґата на конвенцію УНС. Також є важні справи до полагодження. — За уряд: А. Круль, предс.; А. Кушнір, кас.; Н. Щур, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 7:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо буде вибір делеґатів на конвенцію У. Н.С. Є також інші справи до полагодження. — За уряд: І. Климишин, предс.; М. Марців, кас.; М. Куба, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 1. пополудні, в Укр. Галі. Суспендовані члени хай вирівнають свої залеглости, бо інакше втратять право членства. На річних зборах 22. січня вибрано той самий уряд на 1950 рік. Збори будуть відбуватись в першу неділю по 15-тім в церковній галі. — В. Шипула, предс.; О. Костюк, секр.

СЛИКВІЛ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 126, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам і членицям, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в церковній галі, в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо буде вибір делеґата і його заступника на конвенцію УНС. Проситься всіх членів вписати свої діти до У. Н. Союзу. — І. Павлечко, пр.; Г. Дидів, секр.-кас.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в гали парафіяльній, 803 Фронт ул., в годині 2. пополудні. Проситься членів прийти на означений час та сповнити свої обовязки. Рівнож просимо нововписаних членів прийти на збори і взяти собі свої відзнаки і грамоти У. Н. Союзу. Також просимо привести своїх знайомих і вписати в члени. Довгуючих просимо вирівняти своїз алеглости, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: Д. Рудакевич, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Проситься членів прийти на ці збори, бо маємо вирішити справу Бр. підприємства і вибрати делеґата на конвенцію УНС. — Г. Ковтик, пр.; П. Саламаха, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 2. пополудні, в церковній галі на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо маємо вибрати делеґатів на конвенцію У. Н.С. і є інші справи до полагодження. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 19. лютого, зараз по Сл. Божій, в гали парафіяльній. Проситься всіх членів прийти на ті збори і вирівняти свої залеглости. — Уряд.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Тов. Любов, від. 370, повідомляє членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в церковній галі, 127 Парк ул., зараз по другій Сл. Божій. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження і буде вибір делеґатів на конвенцію УНС. Довгуючих напоминається вирівняти свою належитість. Просимо нових Діпістів прийти та вписатись в члени Товариства і У. Н. Союзу, бо ніхто не знає, що кого чекає. — За уряд: П. Воляник, предс.; В. Колесьняк, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; К. Марущак, рек. секр

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 2. попол., в салі Амер. Укр. Клюбу, 13 Washington St. Просимо всіх явитись і вибрати делеґатів на конвенцію У. Н.С. і є інші важні справи. — За уряд: Н. Мазур, предс.; В. Мандзіс, секр.

МАНЧЕСТЕР, Н. Г. — Тов. Пр. Діви Марії, від. 178, подає до відома всім членам, що річні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 2. пополудні, в парафіяльній ґалі, 54 Walnut St. На тих зборах буде вибір нового комітету на 1950 рік. Також буде вибір делеґата і його заступника на конвенцію УНС. — Н. Боднарчук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 18. лютого, точно в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 6. ввечір. Подається, що на річних зборах 21. січня обрано одноголосно старих урядників на 1950 рік. На останніх місячних зборах обрано делеґатів: В. Ґалан, дел.; С. Рудакевич, заст.; П. Дубас, дел.; С. Мілян, заст. Тому, що на порядку нарад є дуже важні справи, просимо всіх членів явитись на збори. — Уряд.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. лютого, в годині 2. пополудні, в галі церковній, 565 Roosevelt Ave. Проситься всіх членів зійтись на час, бо буде вибір делеґата і заступника на конвенцію УНС. Напоминається довгуючих членів сповнити свою належитість, бо інакше можуть бути суспендовані. Будемо принимати нових членів ідітей до У. Н. Союзу. Хто хоче вписатися до організації просимо зголоситись на адресу: John Markowicz, 287 Randolph St., Carteret, N. J. — За уряд: Г. Волянський, пр.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в неділю, 19. лютого, в парафіяльній галі, 74 Геррис Еве., в годині 1, пополудні точно. На ці збори просимо всіх членів відділу 206 прибути, тому, що буде вибір делеґатів на конвенцію УНС. Також будуть важні справи до обговорення і полагодження. Вписуйте свої діти і знайомих в члени У. Н. Союзу. — І. Околіта, предс.; І. Кокольський, секр.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую **ВАСИЛЯ САДІВНИКА**, який прибув 1949 р. до Америки. Хто знає про него, чи він сам, прошу написади до:

A. HALAJDIDA
King Farms Co.
Morrisville, Pa.

Письменника **ВОЛОДИМИРА ГАЯ** прохається негайно, у власному інтересі, подати свою адресу для:

РОМАН ЛИСНЯК
305 E. 78th St., New York 21, N.Y.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 14. лютого 1950 року помер у молодому віці

ВАСИЛЬ ЧЕЛАК,

син Теодора, член Бр. св. Володимира, від 286 У. Н. Союзу в Джерзі Сити, Н. Дж.

Покійний родився 5. квітня 1921 в місті Джерзі Сити. Був дуже гарної тихої вдачі. Як маринар служив на Пацифіку у війні проти ворога. Полишив засмучену маму і сестру Анастазію подружену Чучак та братів Семена, Івана, Стефана і Теодора та велику родину.

Похорон відбудеться в пятницю, 17. лютого, в годині 9. рано, з похоронного заведення Івана Ковальчика, 129 Grand St., Jersey City, N. J., до української катол. церкви св. Петра й Павла при Sussex & Greene Sts., а відтак на Holy Cross Cemetary, North Arlington, N. J. — В. Й. П.!

С. Шимон, секр.

Дня 23. січня 1950 року помер у 59 році життя

СТЕФАН СЛОБОДЗЯН,

довголітний член Тов. „Любов", від. 45 У. Н. Союзу в Филаделфії, Па.

Покійний походив зі села Терпилівка, повіт Збараж, Західна Україна. Прибув до Америки ще молодим хлопцем, був спокійної вдачі, любив помагати іншим. В великій мірі допомагав бл. п. д-рови Ковалеви.

Поховано на українськім цвинтарі у Факс Чейс коло Филаделфії. — В. Й. П.!

М. Ю. Сеник, секр.

ТАРЗАН, ч. 2281. Атака в стилю джунглів.

CAUTIOUSLY TARZAN APPROACHED THE DRUG-CRAZED APE.
SUDDENLY THE KEEN EARS OF BOTH JUNGLE-TRAINED CREATURES HEARD NITA AND BRONSON APPROACHING.
Distr. by United Feature Syndicate, Inc. -2281-
HIS BRAIN BURNING WITH THE FIERY DRUG, THE APE PLUNGED TOWARD THEM.
BACK IN TARZAN'S CELL, GOR, LAID LOW BY TARZAN'S BLOW, REGAINED CONSCIOUSNESS.

Обережно приблизився Тарзан до задуреної ліком малпи. Несподівано уха обох сотворінь, витресованих у нетрах, зачули, як Ніта й Бронсон підійшли ближче. Малпа, якої мозок горів отруєю, кинулася до них. Тимчасом вдома, в келії Тарзана, прийшов до свідомости Ґор, якого Тарзан приголомшив.